
Retningslinjer for

Logistikkvirksomheten i forsvarssektoren

Retningslinjene gjelder for bruk i forsvarssektoren med virkning fra og med 18. januar 2016.

FDs retningslinjer for logistikkvirksomheten i forsvarssektoren, datert 30. mars 2010, settes samtidig ut av kraft.

Forsvarsdepartementet

Oslo, den 18. januar 2016

Anders Melheim

ekspedisjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

1.	Innledning.....	4
1.1	Hensikt.....	4
1.2	Virkeområde.....	4
1.3	Underordnede direktiver.....	4
2.	Logistikkvirksomhetens innretning.....	5
2.1	Logistikkens omfang.....	5
2.2	Definisjon.....	5
3.	Roller, ansvar og myndighet innen logistikkvirksomheten.....	6
3.1	Generelt.....	6
3.2	Forsvarsdepartementet.....	6
3.3	Forsvaret.....	7
3.4	Forsvarsmateriell.....	8
3.5	Forsvarsbygg.....	9
3.6	Forsvarets forskningsinstitutt.....	10
3.7	Nasjonal sikkerhetsmyndighet.....	11
4.	Retningslinjer for funksjonsområdene med tilhørende tjenester.....	11
4.1	Overordnede retningslinjer.....	11
4.2	Materiellforvaltning.....	12
4.3	Fremskaffelse av materielle kapasiteter.....	12
4.4	Forsyninger.....	13
4.5	Vedlikehold.....	13
4.6	Transport.....	14
4.7	Sanitets- og veterinærfunksjonen.....	15
4.8	Eiendom, bygg og anlegg.....	15
4.9	Støttevirksomhet.....	16

5.	Logistikkberedskap.....	17
5.1	Retningslinjer	18
6.	Logistikkrapportering	19
6.1	Retningslinjer	19
7.	Samarbeid og samvirke med andre.....	20
7.1	Totalforsvarskonseptet	20
7.2	Flernasjonalt samarbeid	20
7.3	Retningslinjer for sivil-militært logistiksamarbeid	22
7.4	Det offentlige og næringslivet.....	22
7.5	Folkerettslige forhold	23
8.	Andre relaterte temaer	24
8.1	Kompetanseproduksjon.....	24
8.2	Forskning og utvikling	24
	Vedlegg	26
A.	Definisjoner	26
B.	Referanser og lenker	32
C.	Sivile myndigheters ansvarsområder innen beredskapsplanlegging	33

1. INNLEDNING

1.1 Hensikt

Hensikten med Forsvarsdepartementets (FD) retningslinjer for logistikkvirksomheten i forsvarssektoren er å gi FDs underliggende etater strategiske føringer for planlegging og utøvelse av logistikk.

1.2 Virkeområde

Retningslinjene skal være grunnlaget for innretting og utøvelse av logistikkvirksomheten i alle etatene i forsvarssektoren. Retningslinjene gjelder for all aktivitet i hele konfliktspekteret i og utenfor Norge.

Retningslinjene fastlegger omfang og funksjoner som inngår i logistikkbegrepet, angir hovedprinsippene for logistikk og beskriver roller, oppgaver, ansvar og myndighet. Retningslinjene skal bidra til å skape et grunnlag for bedre styring og oppfølging av det samlede virksomhetsområdet logistikk og grensesnittet mellom etatene i forsvarssektoren.

Retningslinjene skal fordele ansvar og myndighet til FDs underliggende etater, og skal legges til grunn for etatenes logistikkvirksomhet. Etterretningstjenesten er innenfor logistikkvirksomheten gitt særskilte fullmakter av FD. Med henvisning til de vedtatte spesielle kontrollorgan, fullmakter, behandlings- og rapporteringsprosedyrer som gjelder for E-tjenesten, følger denne tjenesten gjeldende direktiv generelt.

Retningslinjene kan bare fravikes når særlige omstendigheter gjør det nødvendig. Søknad om unntak fremmes FD for avgjørelse hvis ikke annet er særskilt angitt.

FDs retningslinjer for logistikkvirksomheten i forsvarssektoren vil sammen med FDs øvrige retningslinjer for logistikkområdet, utgjøre en samlet føring for fagområdet.

Den enkelte etat har ansvaret for at retningslinjene gjøres kjent i egen organisasjon.

1.3 Underordnede direktiver

Med bakgrunn i disse retningslinjene skal etatssjefene utarbeide/oppdatere nødvendige direktiver for utøvelse av tjenesteområdet logistikk. Forsvarsektorens direktiver skal i nødvendig grad være koordinert mellom etatene, og det skal fremgå særskilt dersom de også skal være gjeldende for flere etater.

2. LOGISTIKKVIRKSOMHETENS INNRETNING

2.1 Logistikkens omfang

Logistikkens viktigste rolle er å skaffe til veie materiell, forsyninger, vedlikehold og tjenester av rett slag og mengde, og å bringe dette til rett bruker i rett tid slik at stridsevnen opprettholdes. Logistikk innen forsvarssektoren spenner fra å gjennomføre investeringer i materiell og EBA, gi støtte til militære operasjoner på strategisk, operasjonelt og taktisk nivå, støtte daglige drift og styrkeproduksjon og avhending av materiellet.

Operativ logistikk er en integrert del av all militær virksomhet og planlegging. Det stilles krav til materiell og forsyninger for at avdelinger skal nå og opprettholde status beredskapsklar. Det må foreligge gjennomførbare logistikkplaner som sikrer at avdelinger er beredskapsklare og planer for understøttelse i operasjoner. Støtten omfatter alle funksjoner og skal gis samtidig til forsvarssektorens ulike avdelinger og enheter.

Egne logistikkressurser i forsvarssektoren er ikke tilstrekkelig for det totale behovet i sektoren. For å kunne gi tilstrekkelig støtte forutsettes det at forsvarssektoren kan trekke på ressurser fra hele det sivile samfunnet. Tilgang på ressurser fra det sivile samfunn er et av fundamentene som Norges nasjonale forsvar bygger på. Samarbeid og integrering med den sivile beredskapsorganisasjonen og med allierte styrker skal gi en mer robust logistikk. I særlig grad er forsvarsindustrien i Norge en del av de samlede resurser samfunnet kan benytte seg av for å sikre best mulig nasjonal beredskap og reaksjonsevne mot kriser og anslag¹.

Behovet for forsyninger og reservedelslagre i krise- og krigssituasjoner må balanseres mot moderne logistiske prinsipper for etterforsyning i fredstid. Samarbeid med industrien og andre nasjoner kan være en kostnadseffektiv måte å sikre tilstrekkelig logistikkstøtte på. Kunnskap om eksterne aktørers kapasiteter er derfor viktig, likeledes evnen til å inngå avtaler.

2.2 Definisjon

Retningslinjene legger til grunn NATOs definisjon av logistikk²:

Den virksomheten som planlegger og gjennomfører forflytning og understøttelse av militære styrker, herunder:

- *Design og utvikling, planlegging, fremskaffelse, lagring, fordeling, distribusjon, vedlikehold, evakuering og avhending av materiell og forsyninger*
- *Transport av personell*
- *Anskaffelse, konstruksjon, vedlikehold, drift og avhending av bygg og anlegg*
- *Anskaffelse eller levering av støttevirksomhet*
- *Inngåelse og oppfølging av kontrakter med sivile leverandører*
- *Sanitets- og veterincærtjenester.*

---

¹ Det vises til Meld. St. 9 (2015-2016) - Nasjonal forsvarsindustriell strategi

² Ref. MC 319/3, datert 9. juli 2014

3. ROLLER, ANSVAR OG MYNDIGHET INNEN LOGISTIKKVIRKSOMHETEN

3.1 Generelt

Materiellet som brukes i forsvarssektoren eies av staten ved Forsvarsdepartementet (FD), og forvaltes på vegne av eier av Forsvarsmateriell. Materiellet stilles til disposisjon for Forsvaret og andre etater, og skal forvaltes i samsvar med de føringer som er gitt. Materiellet skal regnskapsføres i forvaltningssystemene hos den bruker som har materiellet til disposisjon.

Etatssjefene er ansvarlige for at det gjennomføres nødvendig logistikkplanlegging, herunder helhetlig budsjettering, beredskapsplanlegging, driftsanskaffelser, forvaltning av beredskapsbeholdninger, samt styrkeoppbygning og påfølgende understøttelse av operativ struktur.

Forsvarssjefen skal godkjenne forhold som planlegges i øvrige etater som har direkte innvirkning på Forsvarets operative evne og beredskap.

Etatene skal være i stand til å levere kapasiteter basert på operative krav, tilpasset den aktuelle situasjon. Logistikkenehetene må være planlagt i henhold til krav til beredskapsklar og klartider for å kunne støtte de operative enhetene. Dette må gjenspeiles i all planlegging på alle nivåer på en slik måte at det legges til rette for at det kan gjennomføres en koordinert styrkeoppbygning av enheter, både for delvise og komplette strukturer.

Etatssjefene har ansvar for forberedelse og gjennomføring av rekvisisjon av ressurser fra det sivile samfunnet med hjemmel i beredskapslovgivningen.

Etatssjefene er ansvarlige for å inngå eventuelle nødvendige samhandlingsavtaler med øvrige etater ved behov.

3.2 Forsvarsdepartementet

FD har ansvar for utforming og iverksetting av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Det vises til Forsvarsdepartementets gjeldende instruks om økonomi- og virksomhetsstyring i forsvarssektoren.

3.2.1 Ansvar og myndighet

FD har følgende ansvar og myndighet i tilknytning til logistikkvirksomheten:

- a. Konstitusjonelt ansvar for logistikkvirksomheten i forsvarssektoren.
- b. Beslutte fremskaffelse og utrangering av materiellsystemer, kapasiteter og strukturelementer.
- c. Utvikle og implementere den nasjonale forsvarsindustrielle strategien.
- d. Utgi og gi informasjon om retningslinjene innen fagområdet samt overordnet veiledning om retningslinjenes virkeområde.

3.2.2 Oppgaver

FD har følgende oppgaver i tilknytning til logistikkvirksomheten:

- a. Sørge for rammebetingelser for planlegging og budsjettering for materiellfremskaffelser og EBA, herunder gi retningslinjer om kapasitet og kapasitetsutnyttelse som berører beredskapsmessige forhold.
- b. Porteføljestyring av forsvarssektorens investeringsportefølje (materiell- og EBA-prosjekter).
- c. Saksforberedelse overfor andre departementer, regjeringen og Stortinget. Følgende saker innenfor logistikkvirksomheten skal fremmes FD:
  - saker som skal avgjøres av Stortinget,
  - saker som skal avgjøres av Kongen i statsråd/regjeringen,
  - øvrige saker hvor beslutningsmyndigheten ikke er tillagt etatene,
  - saker som har eller som synes å ha politisk karakter,
  - saker som krever korrespondanse med andre departementer eller med tilsvarende utenlandske myndigheter, med mindre FD har gitt tillatelse til direkte korrespondanse, og
  - øvrige saker som er av særlig viktighet eller prinsipiell betydning.
- d. Utøve tilsynsmyndighet innen materiellsikkerhet der forsvarssektoren helt eller delvis er unntatt fra lover og forskrifter eller der etatene er pålagt et selvstendig ansvar samt ansvar for å gjennomføre tilsyn i alle deler av forsvarssektoren der materiellsikkerhet påvirkes.
- e. Godkjenne FoU-tiltak.
- f. Samarbeid med andre staters myndigheter (bilateralt/flernasjonalt, NATO oa.) om felles forskning, utvikling, fremskaffelse og understøttelse av forsvarsmateriell.
- g. Samarbeid med andre lands myndigheter (bilateralt/flernasjonalt, NATO oa) om felles tiltak, forskning og utvikling av det operative logistikkområdet med formål om å øke den operative evnen til styrkestrukturen.

3.3 Forsvaret

Forsvarssjefen (FSJ) er ansvarlig for operativ logistikkplanlegging i Forsvaret, og for å gi nødvendige direktiver i egen etat. FSJ er ansvarlig for basetjeneste, forsyningstjeneste og transport, samt forvaltning og vedlikehold av det materiell han har til disposisjon. FSJ har myndighet til å gi instruks til øvrige etatssjefer innenfor operativ logistikk.

3.3.1 Ansvar og myndighet

FSJ har følgende ansvar og myndighet i tilknytning til logistikkvirksomheten:

- a. Fastsette de operative behov og krav som grunnlag for logistikkvirksomheten og beredskap. Disse kravene gjelder for hele forsvarssektoren.
- b. Inneha rollen som kravstiller og bruker.
- c. Delegere til direktøren for Forsvarsmateriell roller og ansvar for å innfri krav som stilles i Skipssikkerhetsloven, og Luftfartsloven med forskrifter.
- d. I samarbeid med Forsvarsmateriell, definere vedlikeholds- og forsyningskonsept for nye materiellsystemer til Forsvaret og øvrige etater.
- e. Ivareta et helhetlig ansvar for forsyningstjenestene i egen organisasjon, herunder driftsanskaffelser av både sivilt og militært materiell basert på premisser fra fagmyndighet materiell.

- f. Ivareta et helhetlig system for utdanning og kompetanseoppbygging innenfor forvaltning, ressursstyring og logistikk i forsvarssektoren, ref. pkt. 8.1.
- g. Ivareta ansvar og oppgaver knyttet til beredskapsplanlegging slik dette fremgår av *Beredskapssystem for forsvarssektoren* (BFF) og planlegging og forberedelser for styrkeoppbygging slik dette fremgår av *Styrkeoppbyggingsdirektivet for Forsvaret* (SOS-direktivet). Spesifikke oppdrag vil fremgå av årlig iverksettelsesbrev eller oppdragsavtaler.
- h. Fastsette bestemmelser om renholdstjenester som skal gjelde for hele sektoren.

3.3.2 Oppgaver

FSJ har følgende oppgaver i tilknytning til logistikkvirksomheten:

- a. Gjennomføre driftsanskaffelser, etterforsyning, lagring, distribusjon og vedlikehold – basert på premisser fra fagmyndighet materiell og eierskapsforvalter i Forsvarsmateriell for de enkelte materiellkategoriene.
- b. Gi forsvarsministeren fagmilitære råd om operativ logistikk.
- c. Iverksette FDs beslutninger innen logistikk og samarbeide med sivil side om logistikk uavhengig av beredskapslovgivningen.
- d. Prioritere og fordele logistikkressurser.
- e. Igangsette FoU-tiltak.
- f. Gi direktiver og planlegge norsk logistikkstøtte til allierte militære enheter.
- g. Bidra til å koordinere militære og sivile planer slik at de på best mulig måte styrker landets forsvarsevne.
- h. Forberede og gjennomføre rekvisisjon av ressurser fra det sivile samfunnet med hjemmel i beredskapslovgivningen.
- i. Koordinere og rapportere status for logistikkberedskapen i forsvarssektoren.
- j. Tilpasse ansvaret for logistikkberedskapen ved struktur- og organisasjonsendringer.
- k. Godkjenne materiellsystemer til bruk i Forsvaret som er teknisk og forvaltningsmessig godkjent.
- l. Etter totaløkonomiske vurderinger, anbefale utrangering av materiellsystemer til FD.
- m. Følge opp bilaterale avtaler om forhåndslagring i Norge, og påse at Forsvaret oppfyller avtalte forpliktelser i disse avtalene.
- n. Følge opp flernasjonale strategiske avtaler om logistiksamarbeid, og påse at Forsvaret oppfyller avtalte forpliktelser i disse avtalene.
- o. Lede og koordinere militære og sivile støtteressurser i krise og krigssituasjon.

3.4 Forsvarsmateriell

Direktør i Forsvarsmateriell er ansvarlig for å planlegge, anskaffe, forvalte og avhende materiell for Forsvaret og de øvrige etatene i forsvarssektoren. Dette skal bidra til at Forsvaret og de øvrige etatene får tilgang på kostnadseffektivt og sikkert materiell i tråd med vedtatte langsiktige planer. Dette skal bidra til at Forsvaret oppnår nødvendig reaksjonsevne, kampkraft og utholdenhet.

3.4.1 Ansvar og myndighet

Direktør i Forsvarsmateriell har følgende ansvar og myndighet:

- a. Fremskaffe materiell gjennom planlegging og gjennomføring av materiellprosjekter.

- b. Ivareta eierskapsforvaltning av Forsvarets og øvrige etaters materiell gjennom hele dets levetid for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og materiellsikkerhet slik at det forvaltes i henhold til gjeldende lover, regler og normer.
- c. Teknisk fagmyndighet for alt materiell til bruk i forsvarssektoren.
- d. Premissgiver for materiellforvaltningen i forsvarssektoren.
- e. Ivareta det ansvar som er tildelegert fra FSJ for innfrielse av krav under Skipssikkerhetsloven og Luftfartsloven med forskrifter.
- f. Definere, i samarbeid med bruker, vedlikeholds- og forsyningskonsept for nye systemer til Forsvaret og øvrige etater.
- g. Stille krav til organisasjonen og til kompetansen hos personell, i eller utenfor Forsvaret, som bruker eller utfører arbeid på materiell.
- h. Planlegge og følge opp design, oppdateringer, oppgraderinger og integrasjon av materiell for å imøtekomme endrede krav fra forsvarssektoren samt eksterne oppdragsgivere.

3.4.2 Oppgaver

Direktør i Forsvarsmateriell har følgende oppgaver:

- a. Bistå FD, Forsvaret og øvrige etater i planleggingen av fremtidige materiellprosjekter.
- b. Planlegge og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter for Forsvaret og øvrige virksomheter.
- c. Tilrettelegge for drift av materiellet hvor det legges vekt på levetidskostnader, og bidra til å opprettholde teknisk tilgjengelighet i levetiden for å ivareta operative og andre krav til materiellet.
- d. Utføre eierskapsforvaltning av materiellet på vegne av FD.
- e. Levere materiell tilrettelagt for sikker bruk i forsvarssektoren.
- f. Gi råd til FD og etatsjefene innenfor Forsvarsmateriells ansvarsområder.
- g. Støtte Forsvaret og øvrige deler av sektoren med kompetanse innenfor Forsvarsmateriells ansvarsområde.
- h. Følge opp internasjonalt materiellsamarbeid og bistå FD i markedsføringen av norsk industri.
- i. Igangsette FoU-tiltak.
- j. Ivareta den nasjonale forsvarsindustrielle strategien etter føringer gitt av FD.
- k. Etter totaløkonomiske vurderinger, anbefale utrangering av materiellsystemer til FD. For materiell i bruk i Forsvaret eller andre etater i sektoren koordineres anbefalingen med aktuell etatsjef.
- l. Gjennomføre avhending av materiellsystemer etter beslutning og føringer fra FD.
- m. Fastsette og føre lovpålagte registre. Dette inkluderer blant annet kjøretøyregister, våpenregister og luftfartøysregister.

3.5 Forsvarsbygg

Forsvarsbygg (FB) utøver på vegne av FD en rekke oppgaver knyttet til rollen som eier av forsvarssektorens EBA. Disse oppgavene fremgår av FDs retningslinjer for tjenestefeltet EBA.

3.5.1 Ansvar og myndighet

Administrerende direktør FB har følgende ansvar og myndighet innen logistikkvirksomheten:

- a. Ansvarlig for anskaffelse, konstruksjon, vedlikehold, drift og avhending av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg (EBA) i og utenfor Norge. I tillegg å ivareta sitt delansvar for forsyninger og tjenester begrenset til å understøtte Forsvarets faste installasjoner.
- b. Ivareta forsvarssektorens interesser i forhold til sivil arealplanlegging/sivile planer.
- c. Legge til rette for at EBA kan benyttes til nasjonale formål i tråd med planer og forutsetninger.
- d. Støtte Forsvaret med EBA-tjenester og ytelser ifm. oppfølging og gjennomføring av planlagte og pågående operasjoner, herunder forberedelser, planlegging og gjennomføring av deployeringer og termineringer. Gjensidig støtte mellom partene reguleres gjennom egen avtale.
- e. Forberede og gjennomføring av rekvisisjon av ressurser fra det sivile samfunnet med hjemmel i beredskapslovgivningen.
- f. Ivareta ansvar og oppgaver knyttet til beredskaps- og styrkeoppbyggingsplanlegging og styrkeoppbyggingsforberedelser slik dette fremgår av henholdsvis BFF og SOS-direktivet. Spesifikke oppdrag vil fremgå av årlig iverksettelsesbrev eller oppdragsavtaler.

3.6 Forsvarets forskningsinstitutt

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er forsvarssektorens sentrale forskningsinstitusjon og har til formål å drive forskning og utvikling for sektorens behov. FFI skal gi den politiske og militære ledelse rettidige råd i faglige spørsmål innenfor instituttets arbeidsområde.

FFI gir i forbindelse med langtidsplanlegging og strukturutvikling støtte til FD og etatene i forsvarssektoren. Dette arbeidet innebærer bidrag i utviklingen av det fremtidige logistikk- og støttekonseptet i et langsiktig perspektiv.

3.6.1 Ansvar og myndighet

Administrerende direktør FFI har følgende ansvar og myndighet i tilknytning til logistikkvirksomheten:

- a. Forstå og vurdere betydningen av den teknologiske utviklingen for militære anvendelser, og å gi forskningsbaserte råd til forsvarssektoren ved anskaffelser og bruk av militært materiell.
- b. Gi råd til FD og etatene i forsvarssektoren vedrørende blant annet beslutninger om sektorens utvikling, valg av kapabiliteter og råd om anskaffelse og utvikling av materiell.
- c. Bistå Forsvarsdepartementet og øvrige etater i planleggingen av fremtidige materiellprosjekter.
- d. Støtte forsvarssektoren med gjennomføring av teknisk og operativ evaluering ved innføring av nytt materiell.

3.6.2 Oppgaver

FFIs oppgaver innenfor logistikkvirksomheten vil være:

- a. Støtte til utredning av integrert logistikk for systemenes livsløp, inkludert Life Cycle Cost-analyser og kostnadsberegninger.
- b. Støtte til Forsvarets fremskaffelsesprosesser gjennom konseptuelle studier, behovsanalyser, systemutvikling, testing og operativ eksperimentering.

- c. Støtte til FDs langtidsplanlegging hvor strukturelementenes (operative) behov for materiell, forbruksvarer, transport og tjenester i ulike scenarier studeres. Videre studeres kostnadseffektiviteten og utformingen av fremtidige organisatoriske og prosessuelle innretninger av logistikkvirksomheten.
- d. Studier av effektive materiellstrømmer for sikker tilgjengelighet innen operativ logistikk (riktig materiell, i riktig mengde, i riktig tilstand, på riktig sted, til riktig tid og riktig kostnad).

3.7 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er på vegne av Justisdepartementet og FD det utøvende organ for forebyggende sikkerhet i henholdsvis sivil og militær sektor. NSM skal bidra til å sikre vitale objekter og informasjon mot sikkerhetstruende virksomhet, det vil si spionasje, sabotasje eller terrorhandlinger.

NSM har ansvar for å stille krav til og føre tilsyn med sikkerhet i forbindelse med fremskaffelse og drift av materiell og EBA. NSM har ansvar for å produsere og distribuere kryptonøkler til bruk i forsvarssektoren.

4. RETNINGSLINJER FOR FUNKSJONSOMRÅDENE MED TILHØRENDE TJENESTER

4.1 Overordnede retningslinjer

Følgende overordnede retningslinjer skal legges til grunn for logistikkvirksomheten i forsvarssektoren:

- a. Utviklingen av logistikkvirksomheten må harmoniseres med de til enhver tid gjeldende klartider. Logistikkplanleggingen og den operative planleggingen må ses i sammenheng, slik at helhetlige løsninger etableres. Evnen til å være beredskapsklar og ha planverk for å nå klar innen beordret klartid er grunnleggende. Denne evnen krever god koordinering mellom logistikkplanlegging og operativ planlegging. Styrkestrukturen skal være beredskapsklar, og det innebærer at alle enheter må kunne styrkeoppbygges innenfor gjeldende klartider.
- b. Logistikkløsningene skal utvikles til både å understøtte nasjonale styrkebidrag, og som selvstendige styrkebidrag til operasjoner i utlandet. I tillegg skal krisehåndtering – i hele krisespekteret understøttes, herunder vertslandsstøtte til allierte forsterkningsstyrker. Fleksibilitet, tilgjengelighet og deployeringsevne skal vektlegges.
- c. Helhetlige fellesløsninger på tvers av forsvarsgrenene skal videreføres og videreutvikles for å optimalisere understøttelsen av pågående og planlagte operasjoner. En videreutvikling av flernasjonalt samarbeid og etablering av fellesløsninger skal vektlegges.
- d. Styrkeproduksjon og styrkeoppbygging skal være tilpasset rammene for styrkestrukturen. Kravene som følger av klartid, herunder logistikk- og støttevirksomheten, skal være avstemt i forhold til strukturen. Logistikk må være integrert i det nasjonale planverket slik at den alltid er dimensjonert for å støtte gjeldene struktur.
- e. Anskaffelsesvirksomheten i forsvarssektoren skal tilrettelegges og gjennomføres på en mest mulig formålstjenlig måte for forsvarssektoren og staten, jf. anskaffelsesregelverket for Forsvaret (ARF).
- f. Materiell som anskaffes og brukes skal være konstruert og innrettet slik at personell er vernet mot ulykker og skader ved bruk, i tråd med krav gitt av tilsynsmyndigheten for materiellsikkerhet i forsvarssektoren.

- g. En effektiv logistikkunderstøttelse med klare styrings- og ansvarslinjer skal vektlegges.
- h. Ytelsesbaserte logistikk løsninger, hvor man inngår en langsiktig og omfattende avtale med en industripartner om understøttelse og vedlikehold, kan vurderes etablert der dette er hensiktsmessig. Kontrakten knyttes til Forsvarets behov for å holde et system på et definert operativt nivå. Hensikten er gjennom et samarbeid med industrien skal redusere kostnader samtidig som det oppmuntres til innovasjon.
- i. De enkelte prosesser innenfor den til enhver tid fastsatte organisasjonsstruktur skal optimaliseres og utføres mest mulig effektivt. Der det er mulig og hensiktsmessig prioriteres effektivisering internt i Forsvaret i stedet for å sette deler av Forsvarets virksomhet ut til eksterne aktører. Det skal være på plass mekanismer som sikrer god samhandling slik at alle brukere sikres likestilt tilførsel av nødvendige varer og tjenester.
- j. Utholdenhet for Forsvarets operative avdelinger krever at forsyninger er tilgjengelig i tilstrekkelig mengde, og at logistikkapparatet har tilstrekkelig mobilitet og deployerbarhet for å understøtte de øvrige operative styrkene. Logistikk- og støttekapasiteter som direkte støtter eller er en forutsetning for pågående og besluttede operasjoner, gis samme prioritet som den operative aktiviteten.
- k. Logistikkvirksomheten bør kunne tilpasses så vel NATOs, NORDEFcos, EDAs, FNs som EUs logistikkonsepter ved internasjonale operasjoner.
- l. I forbindelse med kollektivt forsvar hjemme og ute, og i forbindelse med deltakelse i andre NATO-ledede operasjoner, skal Forsvaret i størst mulig grad bygge på NATO-standarder, slik at det kan fungere i en alliert ramme i hele konfliktspekteret.

4.2 Materiefforvaltning

Materieff skal forvaltes gjennom hele levetiden, innen rammen av tildelte ressurser og gjeldende regelverk.

Forsvarsmaterieff har ansvar for eierskapsforvaltningen av materieffet. Dette omfatter tilrettelegging for drift, konfigurasjonsstyring, forvaltning av materieffdata og avhending. Etatene har ansvar for forvaltning av materieff som er stilt til disposisjon. Dette omfatter daglig drift og anskaffelser til drift. Videre skal etatene utføre konfigurasjonskontroll, vedlikeholdsplanlegging, materieffdataoppdatering, materieffregnskapsføring og anbefale materieffsystemer for utrangering.

Det er behov for tett koordinering og samvirke mellom etatene for å oppnå en mest mulig effektiv materieffforvaltning.

FDs retningslinjer for materieffforvaltning i forsvarssektoren skal være styrende for all materieffforvaltning i forsvarssektoren.

4.3 Fremskaffelse av materielle kapasiteter

Fremskaffelse av materielle kapasiteter omfatter alle aktiviteter som leder til beslutning og etablering av materieffkapasiteter i forsvarssektoren og som underbygger utviklingen av Forsvarets vedtatte struktur.

Forsvarsmaterieff fremskaffer materieff til Forsvaret og øvrige etater. FSJ stiller krav og kvalitetssikrer Forsvarets materieffbehov, herunder operative og driftsmessige krav. Forsvarsmaterieff er anskaffelsesmyndighet og er leverandør av materieff tilrettelagt for drift.

Nasjonal forsvarsindustriell strategi skal ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser gjennom å opprettholde og videreutvikle en internasjonalt konkurransedyktig norsk forsvarsindustri.

FDs retningslinjer for fremskaffelse av materielle kapasiteter i forsvarssektoren skal være styrende for fremskaffelser av materiell.

4.4 Forsyninger

Forsyninger omhandler materiell og reservedeler (Klasse I-V). Funksjonen inkluderer forsyningsregulering, etterforsyning, lagring, fordeling og distribusjon.

Etatene har ansvar for forsyningstjenestene i egen organisasjon, herunder driftsanskaffelser av både sivilt og militært materiell, for å opprettholde materiellets tilgjengelighet i tråd med de krav som Forsvarsmateriell har fastsatt for de enkelte materiellsystemene.

Anskaffelser til militære systemer skal gjøres i tett samarbeid mellom Forsvarsmateriell og Forsvaret. Forsvarsmateriell skal støtte etatene med teknisk og merkantil kompetanse for å unngå en dublering av kompetansemiljøer. Det skal, gjennom nødvendige samhandlingsavtaler, sikres at nødvendig teknisk bistand er tilgjengelig både under kontraktsinngåelser og i kontraktsoppfølgingen av driftsanskaffelsesavtaler.

4.4.1 Retningslinjer

- a. Norge er selv ansvarlig for at logistikkressurser er tilgjengelig for egne enheter ved deltakelse under operasjoner. De operative krav skal være dimensjonerende for disse tjenestene.
- b. For å sikre nødvendig initial utholdenhet til operative avdelinger, skal det i operasjoner medbringes forsyninger i tilstrekkelig mengde.
- c. For at avdelingene skal kunne løse sine oppgaver på en effektiv måte skal det etableres beredskapsbeholdninger som er tilpasset dimensjonerende scenarier for mulige operasjonsområder og oppdrag som skal utføres. Beredskapsbeholdningene skal dekke behovet inntil produksjons- og etterforsyningsapparat kommer i gang.
- d. Nivåene på lagerbeholdningene skal tilfredsstille operative krav og være i samsvar med forsvarsstrukturen. Materiell- og reservedelsbeholdninger, relativt til størrelsen av besluttet struktur, skal opprettholdes og våpensystemer og utstyr skal gis nødvendig vedlikehold.
- e. Alle materiellkategorier/-typer som det ikke er behov for i forsvarssektoren skal avhendes. Der hvor det finnes reservemateriell, forbruksmaterieell, delelager og spesielt verkstedmaterieell som er bygget opp for å ivareta hovedmateriellet, så skal dette materiellet avhendes parallelt med hovedmateriellet.
- f. For å holde kostnadene så lave som mulig gjennom levetiden til materiellet skal anskaffelser gjennom rammeavtaler og flernasjonale samarbeidsordninger benyttes der dette er fornuftig.

4.5 Vedlikehold

Vedlikehold er de tiltak som må iverksettes for å opprettholde materiellets spesifiserte tilstand eller tilbakeføre materiellet til denne tilstand. For å oppnå dette utføres inspeksjoner, ettersyn, berging og tilbakeføring, reparasjoner, overhaling og gjenoppbygging iht. krav gitt av fagmyndighet materiell.

Vedlikehold av materiell foregår normalt både ved Forsvarets verksteder og/eller hos eksterne leverandører, basert på valgt vedlikeholds- og forsyningsløsning.

4.5.1 Retningslinjer

- a. Materiellet skal være tilgjengelig i samsvar med de krav til operativ stridsevne som er satt, slik at nasjonale styrker og allierte forsterkninger kan løse sine oppdrag.
- b. Bruk av ytelsesbaserte logistikk-løsninger kan vurderes, ref. pkt. 4.1.h.
- c. Forsvarsmateriell skal godkjenne eksterne vedlikeholdsleverandører til forsvarssektoren.
- d. Forsvaret har ansvar for vedlikeholdsplanlegging av systemer i bruk for å optimalisere driften av egen kapasitet. Dette skal gjøres etter føringer fra Forsvarsmateriell, som også skal støtte Forsvaret med nødvendig kompetanse slik at dublering av kompetansemiljøer unngås.
- e. Fordeling av vedlikehold mellom Forsvarets verksteder, leverandører og eksterne vedlikeholdskilder skal gjøres slik at nødvendig behov for kompetanse i egen organisasjon sikres, samtidig som vedlikeholdet organiseres på en kosteffektiv måte.

4.6 Transport

Funksjonsområdet deles inn i forflytning av personell og materiell på strategisk, operasjonelt og taktisk nivå, samt administrative transporter og transportkontroll. Operative og taktiske transporter omfatter de transportmidler operativ sjef disponerer i et operasjonsområde gjennom de organiske og forsterkende kapasiteter.

Administrative transporter er transporter av personell, materiell og forsyninger der det normalt ikke kreves taktiske forholdsregler under gjennomføringen.

Transportkontroll innebærer den del av den militære transporttjeneste som omfatter planlegging, iverksetting, overvåking og ledelse av transporter. Begrepet transportkontroll er også en fellesbetegnelse for de enheter som utfører denne virksomheten.

4.6.1 Retningslinjer

- a. Forsvaret har ansvaret for å ivareta nødvendig strategisk sjø- og lufttransport.
- b. Forsvarssektorens kapasiteter innen strategisk sjø- og lufttransport, herunder strategisk tankkapasitet, skal videreutvikles gjennom NATO-medlemskapet.
- c. Administrative transporter skal i hovedsak søkes videreutviklet med grunnlag i at utførelsen i større grad bør ivaretas av eksterne aktører.
- d. Nasjonal transportkontrollfunksjon skal utvikles med grunnlag i NATOs innretning av funksjonen. Prosedyrer og samarbeid skal utvikles i tråd med dette.

4.7 Sanitets- og veterinærfunksjonen

Sanitet er all virksomhet som skal forebygge, sikre eller gjenopprette de helsemessige forhold, slik at stridsevnen ivaretas. Et sanitetssystem består av et kommando- og kontrollsystem (herunder medisinske etterretninger), et integrert system for medisinsk behandling (Role 1-3), et integrert system for pasientevakuering og et system for sanitetsmateriellforsyninger. Sanitetsmateriell inklusive legemidler er klasse II og IV forsyninger. Veterinærtjenesten inngår i sanitetsfunksjonen, og vil normalt ivareta oppgaver innen næringsmiddelhygiene/-kontroll, og klinisk veterinærtjeneste.

4.7.1 Retningslinjer

- a. Sanitetssystemet skal organiseres slik at det kan nyttes nasjonalt og i internasjonale operasjoner, også som del av flernasjonale sanitetsstyrker. Sanitetssystemet skal være en gripbar fellesressurs, og ha en reaksjonsevne tilsvarende de styrker som skal støttes iht. internasjonale og nasjonale forpliktelser.
- b. Oppgaver innen sanitetsmateriellforvaltningen og etterforsyning skal søkes ivaretatt gjennom et tettere samarbeid med sivile aktører.
- c. Nivåene på lagerbeholdningene skal tilfredsstille de operative krav og være tilpasset forsvarsstrukturen.
- d. Den militære veterinærtjenesten skal være organisert med det formål å sikre trygge næringsmidler og funksjonsdyktige hunder for dermed å bidra til å opprettholde stridsutholdenhet. Virksomheten omfatter således ledelse av næringsmiddelhygiene og klinisk veterinærtjeneste.
- e. Evakueringstjenesten skal være organisert med det formål å gi syke eller skadde nødvendig kvalitativ behandling samt tilbakeføre personellet hurtig til tjeneste. Forsvaret skal ha avtaler med sivile leverandører om strategisk evakuering.

4.8 Eiendom, bygg og anlegg

Forsvarssektorens EBA skal tilrettelegges for effektiv gjennomføring av virksomheten i samsvar med vedtatte hovedmål og prioriteringer for sektoren. Det skal legges vekt på nøkternhet og fleksible løsninger ved utnyttelsen av eiendommene med mulighet for kontinuerlig tilpasning av funksjonalitet til endringer i sektorens behov. Dette forutsetter et nært samarbeid mellom eier, brukere av EBA og FB som forvalter.

4.8.1 Retningslinjer

- a. FDs retningslinjer for tjenestefeltet EBA skal legges til grunn. FB skal støtte ved forberedelser, gjennomføring og termineringer av operasjoner.

- b. FSJ er gitt koordinerende myndighet overfor adm. direktør FB innenfor utøvelsen av operativ logistikk.
- c. For investeringer i EBA skal tilgjengelige ressurser prioriteres mot omstilling, tiltak rettet mot styrkeproduksjon, og nødvendige EBA-tiltak knyttet til innføring av nye materiellsystemer. Likeledes skal EBA for vertslandsstøtte ifm. utenlandsk trening og øving, og til bruk ved allierte forsterkninger, holdes tilgjengelig i henhold til gjeldende planverk.
- d. EBA samt materiell som ikke skal benyttes i strukturen, skal utfases og avhendes, jf. avhendingsinstruksen.

4.9 Støttevirksomhet

Med støttevirksomhet menes ulike administrative tjenester og basetjenester. Dette gjelder anskaffelse av ulike tjenester og ivaretagelse av ulike funksjoner som ikke defineres blant de øvrige funksjoner, men som også er betydningsfulle for den daglige tjenesten eller en operasjon. Dette vil være tjenester eller servicetilbud som knytter seg til driften av en base (forlegning, forpleining, velferds og utdanningstilbud, post-, distribusjons- og arkivtjenester, renholdstjenester, intendanturtjenester (bakeri- og slakteritjenester, vaskeri- og rensertjenester, returteneste, reparasjonstjeneste, feltbadtjeneste, kantine mm), falnetjeneste, personelletforsyningstjenester, pengeforsynings- og hjemmelønnstjeneste, kraftforsyningstjeneste, mm). Avrop på rammeavtaler eller mindre, ordinære innkjøp over driftsbudsjettet er en del av støttevirksomheten.

Utførelsen av de ulike tjenester vil være styrt av forskjellige regelverk og direktiver, og fagmyndighetsansvaret vil være tillagt flere aktører.

Kontraktører kan nyttes for å skaffe hurtig tilgang til ikke-operative ressurser eller tjenester lokalt ved etableringen av en operasjon dersom situasjonen tillater dette. Videre kan lokale leverandører og forsyningsbaser nyttes i den daglige driften av ulike funksjoner, samt ivareta etterforsyninger av varer og tjenester der dette er operativt forsvarlig og hensiktsmessig. Slik anvendelse skal være i samsvar med folkeretten.

Vertslandsstøtte³ er sivil og militær støtte gitt i fred, krise og væpnet konflikt av en vertsnasjon til allierte styrker og organisasjoner som er lokalisert på, opererer i eller er på vei gjennom en vertsnasjons territorium. Avtaler som inngås mellom vertsnasjon og deltakende nasjoner eller NATO, danner basis for slik støtte.

4.9.1 Retningslinjer

- a. Etatene skal utvikle samarbeidsløsninger for de tjenester som er egnet for slikt samarbeid.
- b. Sivile leverandører, NATO Support and Procurement Agency (NSPA), European Defence Agency (EDA), US Foreign Military Sales (FMS) og eventuelt andres kapasiteter innen etterforsyning og basedrift skal benyttes der det er hensiktsmessig for å gi totaløkonomiske fordelaktige løsninger. Disse skal brukes for å etablere løsninger til planleggingen og gjennomføringen av både nasjonale og internasjonale operasjoner.
- c. Norge skal som vertsnasjon tilstrebe og gi adekvat støtte ut fra gjeldende lover, avtaler, nasjonale prioriteter og aktuelle kapasiteter.

---

³ Host Nation Support reguleres gjennom MoA/ MoU med den enkelte nasjon for behov og krav til slik støtte.

- d. Etatene har ansvar for at all relevant informasjon for gjennomføring av logistikkvirksomhet i egen virksomhet er til stede og blir forvaltet på en tilfredsstillende måte. Videre at informasjon kan benyttes til analyse, planleggings- og prognoseformål, og at nødvendig sporbarhet til gjennomførte aktiviteter er ivaretatt.

5. LOGISTIKKBEREDSKAP

Hensikten med logistikkberedskap er å oppnå og ivareta evne til styrkeoppbygging av styrkestrukturen fra status beredskapsklar til status klar innenfor enhetenes respektive klartider. I logistikkberedskap inngår også dimensjonen logistisk utholdenhet for påfølgende operasjoner i samsvar med oppdrag og ambisjoner. Strukturer og aktiviteter skal ikke dimensjoneres etter høyere krav til beredskap/klartider enn det som er pålagt. Forsvarsindustrien i Norge har også en rolle i å sikre tilstrekkelig materiell- og forsyningsberedskap.

Logistikkberedskap er summen av beredskap innenfor de ulike logistiske ressursområder, hvor materiellberedskap, forsyningsberedskap og transportberedskap er de mest grunnleggende.

Materiellberedskap ivaretas av forsynings- og vedlikeholdsfunksjonene på de ulike organisatoriske nivåer, herunder vedlikehold som utføres av leverandører og annen sivil industri.

Forsyningsberedskap kan ivaretas på flere måter, blant annet ved å etablere lagerbeholdninger, gjennom leveringskontrakter eller produksjonsavtaler med industrien, samt i form av bilaterale og flernasjonale avtaler. Forsyningsstrategiene er avhengig av strukturelementenes klartid, tilgang på ressurser i markedet, den til enhver tid gjeldende ledetid på materiellet samt hvilken forsyningsrisiko som kan aksepteres.

Transportberedskap kan på samme måte ivaretas gjennom planlagt disponering av interne transportressurser, eller gjennom ulike former for avtaler med sivile bedrifter, andre nasjoner eller organisasjoner.

For EBA-beredskap fremgår FBs ansvar og oppgaver knyttet til beredskapsplanlegging av FSJs operative krav og Beredskapssystem for forsvarssektoren (BFF). Spesifikke oppdrag vil fremgå av årlig iverksettelsesbrev eller oppdragsavtaler. Enkelte oppdrag innenfor FBs beredskapsportefølje, hvor det ikke er naturlig å legge samhandel til grunn, vil kunne finansieres av departementet som oppdragsgiver.

Logistikk til utdanning og øving reguleres gjennom samhandlingsavtaler innad i Forsvaret, og mellom etatene.

Strukturelementene vil bruke materiell, infrastruktur, forsyninger og tjenester i forbindelse med gjennomføringen av styrkeoppbygging. FSJ har ansvar for å beregne behovet for logistikk til styrkeoppbygging av sine strukturer, samt organisere og budsjettere for nødvendige beredskapsbeholdninger. Behovet for slike beholdninger kan variere mellom ulike strukturelementer og er blant annet avhengig av strukturenes klartid og KOP.

Det operative forsyningsopplegget er dels ment som en buffer før normale forsyningslinjer til operasjonsområdet er tilstrekkelig etablert og dels som en forsyningsreserve i operasjonsteateret. Forsyningsopplegget skal vedlikeholdes ved forbruk. Beholdninger for operative forsyningsopplegg eies av etatssjefene.

Forsyningsreserven er den delen av materiellbeholdningen som kan benyttes til å etterforsyne styrkestrukturen ut over 30 SDOS (Standard Days Of Supplies)⁴ ved utbrudd av krise eller væpnet konflikt, inntil nødvendig produksjonsapparat og forsyningslinjer er tilstrekkelig etablert. For kritiske forsyninger skal forsyningsreservens størrelse bestemmes på grunnlag av operative vurderinger, totalforsvarets ressurser og akseptert forsyningsrisiko i et kost-nytte perspektiv. Tilgangen til den sivile del av totalforsvarets logistiske ressurser er en vesentlig logistisk styrkemultiplikator.

På sentralt nivå har flere departementer et konstitusjonelt ansvar for beredskapsplanlegging iht. sektoransvaret. For at sivil beredskapsplanlegging skal være i stand til å støtte opp under forsvarssektorens behov må forsvarssektoren selv sørge for at egne behov er kjent for relevante sivile aktører.

5.1 Retningslinjer

- a. Logistikkstøtten i operasjoner har til hensikt å opprettholde den stridsevnen som er fastsatt for operasjonen. Gjennomføring av operasjoner i Norge skal baseres på totalforsvarskonseptet.
- b. Med mindre annet er bestemt, skal det operative forsyningsopplegget på 30 SDOS være tilgjengelig når avdelinger meldes klar til operativ myndighet. Styrkebidraget skal medbringe det antall SDOS til operasjonsteateret som er gitt i operative føringer.
- c. Planleggingen av logistikkberedskap skal dimensjoneres og innrettes etter følgende generelle kriteria:
  - Dimensjonerende styrkestruktur: Den definerte organisering, type og mengde materiell, samt antall og kategori personell som skal understøttes.
  - Dimensjonerende ambisjonsnivå: Definerte operative krav for styrkestrukturens reaksjonsevne, kapasitet, ytelse og utholdenhet.
  - Dimensjonerende aktivitetsnivå: Ett eller flere definerte operative scenarioer som er besluttet å danne en planlagt øvre grense for bruken av logistikkressurser i forsvarssektoren.
- d. FSJ har ansvar for beredskap til å understøtte Forsvarets operasjoner med etterforsyning i henhold til dimensjonerende krav. Dette betyr å sikre tilgang på nødvendige ressurser og forsyninger gjennom lagerbeholdninger i Forsvaret og gjennom avtaler og samarbeid med næringsliv og andre offentlige etater, eller gjennom samarbeid med andre nasjoner. Krav til kvalitet og tilgjengelighet settes av fagmyndigheten i tråd med operative krav. Den sentrale forsyningsorganisasjonen har ansvaret for forsynings-/nivåregulering av beholdninger basert på forventet etterspørsel og tilgjengelighet i markedet gitt de økonomiske rammebetingelser.
- e. FSJ har ansvar for at det utarbeides nødvendige handlingsplaner slik at tiltak i BFF som berører logistikkområdet, kan gjennomføres.
- f. Etatene har ansvar for å beregne behov, samt budsjettere for den gjeldende styrkestruktur i henhold til dimensjonerende ambisjon fastsatt av FD. Det må legges opp til et fleksibelt system når det gjelder styrkeoppbygging som både tar hensyn til at det sivile samfunn skal fungere som normalt så lenge som mulig, og i tillegg ivaretar forsvarssektorens behov.

---

⁴ NATO Logistics Readiness and Sustainability Policy (MC 55/4) stiller følgende krav: “Units require 30 SDOS (Standard days of supply) available to be operationally ready for deployment within the unit readiness time.”

- g. Etatene skal planlegge for fremskaffelse av materiell, EBA, forsyninger og tjenester med hjemmel i beredskapslovgivningen.

6. LOGISTIKKRAPPORTERING

Et effektivt logistikksystem som har evne til kraftsamling og prioritering, vil ha avgjørende betydning for gjennomføring av oppdrag. Rapporteringen skal bidra til å etablere og vedlikeholde et hensiktsmessig og tidsriktig situasjonsbilde av virksomheten nasjonalt og utenlands, og frembringe nødvendig informasjon som grunnlag for å kunne fatte riktige beslutninger.

Logistikkinformasjon og -rapporter bør være tilgjengelig på alle nivåer i kommandokjeden, slik at beslutninger blir tatt i samsvar med de logistiske mulighetene. Utnyttelse av det logistiske mulighetsrommet betinger at det er til stede systemer som er i stand til å kommunisere logistiske muligheter, og som gjør disse tilgjengelige for planleggingen. Videre skal rapporteringen bidra til å informere overordnet nivå for å skape grunnlag for vurderinger og eventuelle tiltak på dette nivået. Rapporteringen kan også bidra som informasjon til undergitte.

Status og situasjonsbeskrivelsen må være gjenstand for fortløpende vurdering, og vil være grunnlag for tilpasning av de erfaringene som vinnes under gjennomføringen. Derfor bør alle erfaringer lagres og vurderes systematisk. Rapporteringen vil være et viktig grunnlag for denne erfaringslæringen.

Styrkeoppbyggingssystemet pålegger en hyppig rapportering av operativ status som skal sikre at det til enhver tid foreligger et oppdatert beslutningsgrunnlag for styrkeoppbygging hos de sentrale aktører i prosessen. Dette er en forutsetning for å oppnå hurtighet i beslutningen om og gjennomføringen av styrkeoppbygging.

6.1 Retningslinjer

- a. Etatene skal rapportere status på logistikkbeholdningene til FD gjennom resultat og kontrollrapportene (RKR). Rapporteringen skal omfatte status på logistikkopplegg for alle enheter angitt i IVB. Status skal vise mengde og eventuelle tiltak for å bygge opp de nødvendige logistikkbeholdningene. Inngåtte avtaler og kontrakter skal være en del av rapporteringen. Vurderes muligheten for å skaffe forsyningene (kontrakter/avtaler/lokale innkjøp) innen gjeldene frister og behov, rapporteres dette som lagerbeholdning.
- b. NATO har egne rapporteringsrutiner og etatene skal til enhver tid etterfølge disse krav hvis FD ikke bestemmer noe annet. Kopi av rapportene sendes FD. Logistikk rapporteres ved bruk av NATOs ”LOGREP Tool”.
- c. Vedrørende materiellregnskapsførsel vises det til FDs retningslinjer for materiellforvaltning i forsvarssektoren.

7. SAMARBEID OG SAMVIRKE MED ANDRE

For å fremskaffe og opprettholde ulike kapabiliteter som kreves for å ivareta pålagte oppgaver, er forsvarssektoren avhengig av samarbeid med næringslivet og offentlige virksomheter. Det er nødvendig med samarbeid både med statlige instanser, fylkeskommunale og kommunale

myndigheter og organer samt nasjonale og/eller internasjonale organisasjoner. Slikt samarbeid har vært og er sentralt også i forhold til krisesituasjoner.

7.1 Totalforsvarskonseptet

Det moderniserte totalforsvarskonseptet omfatter gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn i hele krisespekteret fra fred via sikkerhetspolitisk krise til krig. Det er ikke lenger en forutsetning at beredskapslovgivningen trer i kraft for at støtten kan sies å være innenfor rammen av totalforsvarskonseptet.

Prinsippet om sivil støtte til Forsvaret i krise og krig ligger fast. Omfattende og pliktmessig sivil støtte til Forsvaret i alvorlige krisesituasjoner vil fortsatt forutsette at beredskapslovgivningen kan anvendes, hvilket innebærer at forsvarssektoren må planlegge for hvordan slik støtte skal gjennomføres. Sivil støtte til Forsvaret skal, så langt mulig og hensiktsmessig, baseres på kommersielle ordninger og samarbeid med sivil beredskap.

De totale ressurser som er tilgjengelige for å håndtere krig, skal også brukes ved vanskelige, kriselignende hendelser i fred. Det moderniserte totalforsvarskonseptet vektlegger i større grad enn tidligere Forsvarets støtte til det sivile samfunn. Forsvaret skal som én av sine oppgaver bidra til samfunnssikkerhet i forbindelse med alvorlige hendelser hvor det sivile samfunn har behov for støtte. Det er en forutsetning at Forsvaret bidrar med utgangspunkt i tilgjengelige kapasiteter, kompetanse og de ressurser som er etablert for å løse primæroppgavene.

7.2 Flernasjonalt samarbeid

Flernasjonalt forsvarssamarbeid har en klar forsvars- og sikkerhetspolitisk begrunnelse. Grenseoverskridende sikkerhetsforutsetninger, stadig mer avansert og kostnadskrevende forsvarsmateriell og begrensede nasjonale økonomiske og militære ressurser, medfører at flernasjonalt forsvarssamarbeid blir stadig mer nødvendig. Dette gjelder ikke minst for små og mellomstore land.

7.2.1 NATO

Logistikk er en integrert del av all forsvarsplanlegging, og i alliansesammenheng er ansvaret delt mellom nasjonene og NATO. Nasjonene har hovedansvaret for å sikre tilgang på nødvendige logistikk-kapasiteter for egne styrker under gjennomføring av en operasjon, mens NATOs ansvar er i første rekke å koordinere aktivitetene for å sørge for at alliansens samlede behov for logistikk blir ivaretatt. NATO disponerer i tillegg de fellesressursene som nasjonene har avgitt til NATO.

Logistikk-løsninger i NATO-sammenheng vil variere fra operasjon til operasjon, og kan spenne fra en total integrert flernasjonal logistikkstyrke til nasjonenes egne ressurser. Normalt vil NATO-styrker bli understøttet gjennom en kombinasjon, og det tilligger NATO på samme måte som nasjonene å sørge for tilstrekkelig utholdenhet. Oppgaver og ansvar knyttet til samhandlingen med NATO fremgår av AJP-serien, jf. vedleggets punkt 2 og oversikten over aktuelle referanser og dokumenter.

Norge skal tilstrebe et utstrakt samarbeid med andre nasjoner i operasjoner. Dette begrenser det samlede ressursbehovet i operasjonen, og gir reduserte nasjonale utgifter og et redusert personellbehov. I tillegg vil et flernasjonalt samarbeid gi operativ sjef en bedre oversikt over de

logistiske kapasiteter som finnes i teateret. Forsvarssektoren må ha evne til å bidra med logistisk kapasitet som skal inngå i en flernasjonalt styrke direkte under kommando av NATO.

7.2.2 NSPA

NATO Support and Procurement Agency (NSPA) er NATOs vedlikeholds- og forsyningsorganisasjon. Norge har som mål å videreutvikle samhandlingen med NSPA innenfor flere områder.

Operational Logistics Support Partnership (OLSP) er en planleggingscelle i NSPA som skal bistå medlemsnasjoner i deres planlegging, gjennomføring og oppfølging av logistiktjenester i operasjoner nasjonalt og internasjonalt.

7.2.3 EU og EDA

EU har en felles sikkerhets- og forsvarspolitik (CSDP) og et institusjonelt rammeverk som gir evne til å planlegge, beslutte og gjennomføre militære og sivile operasjoner av begrenset omfang. Gjennom etablering av European Defence Agency (EDA) har EU i tillegg lagt grunnlaget for felles europeisk kapabilitetsutvikling gjennom samarbeid om forskning, utvikling, fremskaffelse og understøttelse av systemer og materiell. Norge har en samarbeidsavtale med EDA som gir adgang til deltakelse i byråets prosjekter, programmer og andre konkrete initiativer, og deltar også i prosjekter og initiativer.

7.2.4 FN

FN har en egen logistikkorganisasjon som i utgangspunktet støtter operasjoner i sin helhet. Konkrete MoU mellom FN og medlemslandet regulerer detaljgraden av støtten. I FN-ledede operasjoner der militære styrker eller materiell inngår, leaser FN adekvate kapasiteter fra medlemslandene. Det enkelte medlemsland gjennomfører forhandlinger med FN om godtgjørelse/betaling for de leasede kapasitetene. Medlemslandene får tilbakebetalt etterskuddsvis for sine bidrag.

Logistikk-løsninger vil variere fra operasjon til operasjon og kan spenne fra en total integrert flernasjonalt logistikkstyrke til nasjonenes egne ressurser. Normalt vil styrker bli understøttet gjennom en kombinasjon av de ulike løsninger. Tilsvarende som for NATO og EU skal FNs planverk følges innenfor rammene av norsk lovgivning og FDs retningslinjer.

7.2.5 Nordisk samarbeid (NORDEFECO)

Den forsvars- og sikkerhetspolitiske utviklingen i de nordiske landene og nærområdene har gitt nye muligheter for samarbeid til tross for ulik tilknytning til NATO og EU. De nordiske land deler et ønske om mer flernasjonalt samarbeid for å møte behov i operasjoner og for kapabilitetsutvikling på lengre sikt. Mer rasjonell utnyttelse av knappe ressurser er sentralt for alle landenes muligheter til å beholde og videreutvikle sine kapasiteter.

Det nordiske forsvarssamarbeidet er samlet under én felles paraply, Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO).

Samarbeidet omfatter hele spektret av funksjoner og virksomhet fra kapabilitetsutvikling, herunder materiell fremskaffelse, levetidsunderstøttelse og kompetanse, til trening og øving og

felles innsats og logistikkstøtte i internasjonale operasjoner. Nordisk samarbeid er et viktig supplement til samarbeid i andre organisasjoner og kan også inngå som et element i bredere, internasjonale løsninger.

7.3 Retningslinjer for sivil-militært logistikksamarbeid

For tilrettelegge for en tidsriktig sivil støtte til forsvarssektoren må det etableres et sivil-militært samarbeid på alle nivå. Der det er formålstjenlig, skal etatene inngå kontrakter/avtaler med sivile leverandører, og der det er relevant – besørge at avtalene er robuste også i en krisesituasjon. Det vil for enkelte områder være nødvendig å planlegge for fremskaffelse av materiell, infrastruktur, forsyninger og tjenester med hjemmel i beredskapslovgivningen. Leverandørene bør delta på nasjonale øvelser hvor leveransesikkerheten blir testet og øvet.

Følgende prinsipper er lagt til grunn ved sivil-militært logistikksamarbeid:

- a. Logistikkplanlegging skal se hele landet under ett. Manglende ressurser i ett geografisk område kan dekkes opp gjennom tilførsler fra andre områder.
- b. Detaljplanlegging bør reduseres til et minimum. I utgangspunktet skal totalforsvarets behov for varer og tjenester i krise og væpnet konflikt anses dekket av foretakenes normale virksomhet.
- c. Systemene for forsyningsstøtte av varer og tjenester må i størst mulig grad bygge på virksomhetens og den enkelte bransjes eksisterende organisering og infrastruktur.
- d. Ved inngåelse av en leveranseavtale for krise/væpnet konflikt skal denne avtale søkes integrert som en betingelse for fredsleveranse av produktet. Dette betyr at så langt som mulig skal det benyttes samme leverandør.

Sivile leverandører benyttes der disse er i stand til å levere de tjenester/ forsyninger som etterspørres i henhold til forsvarssektorens behov og spesifikasjon. Ved inngåelse av kontrakter, må det tas høyde for å kunne dekke behovet ved operasjoner i og utenfor Norge.

Omfattende og pliktmessig sivil støtte i alvorlige krisesituasjoner forutsetter at beredskapslovgivningen tas i bruk. Forsvarssektoren skal planlegge for bruk av beredskapslovgivningen på relevante områder.

7.4 Det offentlige og næringslivet

Samarbeid med andre offentlige og private aktører har alltid vært en naturlig og helt avgjørende del av den mer ordinære virksomheten i forsvarssektoren, blant annet knyttet til fremskaffelse av materiell og ulike former for tjenesteyting.

Av denne grunn har flere land utviklet nasjonale forsvarsindustrielle strategier. Den norske nasjonale forsvarsindustrielle strategien bygger på at en egen forsvarsindustriell kapasitet, særlig innenfor viktige teknologiske kompetanseområder, er vesentlig for å sikre forsvarssektoren riktig materiell og kompetanse til riktig tid.

Næringslivet og industrien bidrar i alt fra kompliserte og integrerte prosesser innenfor materiellutvikling, produksjon og drift, til mer enkle materiell-, vare- og tjenesteleveranser.

Ulike samarbeidsformer med næringslivet og andre aktører skal vurderes ved alle fremskaffelser og etterforsyninger. Langsiktig ressurseffektivitet skal kunne påvises for de samarbeidsformer

som anvendes og likeledes stilles opp mot sikkerhet og kapasitet hos leverandøren til å yte etterspurt støtte. Hensyn skal tas til langsiktig kompetansebehov både hos den hjemlige industrien, og i forsvarssektoren mht. bestillerkompetanse.

Kjernen i Forsvarets logistikkvirksomhet er den delen av logistikken som krever ressurser som er unike for Forsvaret. Inkludert i dette ligger også forsvarsunik kompetanse og ressurser for styring og kontroll av logistikkvirksomhet som utføres av aktører utenfor Forsvaret. Hva som er kjernevirksomhet og hva andre aktører kan utføre skal vurderes.

Industrielle tjenestebehov og etterforsyningsbehov bør søkes dekket gjennom et langsiktig næringslivssamarbeid der hvor operative, beredskaps- eller sikkerhetsmessige forhold ikke taler mot det. Dersom behovs- og kravlikhet muliggjør en innretning hvor flere aktører kan gå sammen for å oppnå kostnadseffektive løsninger, bør dette tilstrebes fremfor å besitte kapasiteten selv. Dette åpner også for at nasjonal industri og servicenæring kan konkurrere i et større marked enn det nasjonale.

I vurderingen av hva som er formålstjenlige moderniseringstiltak, skal totaløkonomiske vurderinger legges til grunn, ikke bare bedriftsøkonomiske innsparinger. I et større perspektiv er det også nødvendig å vurdere de samfunnsmessige konsekvensene av ulike moderniseringstiltak. Personellmessige forhold skal vektlegges ved vurdering av totaløkonomiske konsekvenser av alternative moderniseringstiltak.

Offentlig Privat Partnerskap (OPP) er en konseptuell tilnærming til hvordan forsvarssektoren kan optimalisere sitt samarbeid med næringslivet og andre offentlige virksomheter. FDs konsept og metode for OPP skal legges til grunn ved vurderinger av denne type samarbeidsløsninger. Beslutninger om iverksetting av utvidet næringssamarbeid og samarbeid med andre offentlige virksomheter skal baseres på grundige vurderinger, der alle relevante forhold belyses, også samfunnsøkonomiske. Valgte løsninger skal alltid være fordelaktige for forsvarssektoren, når de samlede kostnader, effekter og nytte er vurdert i et levetidsperspektiv.

Involvering av eksterne aktører i verdikjeden krever et bevisst forhold til valg av de leverandører som skal bistå forsvarsektoren, både nasjonalt og under operasjoner i utlandet.

7.5 Folkerettslige forhold

Ingen private aktører skal tillates å utføre stridende funksjoner (kombattant virksomhet). Med stridende funksjoner menes funksjoner som etter krigens folkerett kun kan utføres av personer som har rett til å delta direkte i fiendtlighetene uten å pådra seg straffansvar. Som hovedregel er det kun medlemmer av de væpnede styrker, med unntak av sanitetspersonell, feltprester, militære pasienter og krigsfanger, som er lovlig stridende. Hvis det er tvil om en funksjon skal anses som stridende, skal det foretas en juridisk vurdering av saken før avtale med den private aktøren inngås. Stillinger som vil innebære direkte deltagelse i stridighetene må bekles av militært personell eller av personell som har en beredskapskontrakt med Forsvaret. Private aktører skal heller ikke benyttes til fangebehandling, herunder virksomhet hvor aktøren direkte eller indirekte kommer i kontakt med fanger/tilbakeholdt personell.

8. ANDRE RELATERTE TEMAER

8.1 Kompetanseproduksjon

Riktig og oppdatert kompetanse innen forvaltning og logistikk er et premiss for at virksomheten skal være effektiv og rasjonell. Likeledes er teknisk ekspertise og systemforståelse viktig for å kunne utnytte teknologien effektivt i operasjoner, og for å kunne implementere systemer som støtter opp om operasjonskonseptene på en optimal måte.

Forsvarets egen utdanningsvirksomhet knyttet til forvaltning og logistikk, skal innrettes mot understøttelse av operasjoner. Samarbeidsløsninger med sivile utdanningsinstitusjoner skal utnyttes for å dekke kompetansebehovet i forsvarssektoren innen hele spekteret av forvaltningsutdanning.

8.2 Forskning og utvikling

Forskning og utvikling (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser. Begrepet FoU dekker tre aktiviteter:

- a. Grunnforskning er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å etablere ny kunnskap om fenomener og observerte fakta, uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.
- b. Anvendt forskning utføres for å etablere ny kunnskap rettet mot bestemte praktiske mål og/eller anvendelser.
- c. Forskningsbasert utvikling anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, herunder å fremstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter, innretninger, prosesser, systemer og tjenester.

For å kunne utvikle forsvarssektoren i et langsiktig perspektiv, kreves grunnleggende forståelse av muligheter og utfordringer. Dette kan dreie seg om teknologiutvikling, spørsmål av sikkerhets- og forsvarspolitisk karakter, konsekvenser ved bruk av militære maktmidler eller innsikt og forståelse for hvordan sektorens systemer fungerer. FoU skal bidra til å møte sektorens behov for forskningsbasert kunnskap.

Forsvarssektoren har et betydelig bidrag fra FoU både i forkant av, under og etter investering i materiell og eiendom, bygg og anlegg. FoU knyttet til investeringer følger retningslinjene for utarbeidelse av konseptuelle løsninger og fremskaffelsesløsninger.

FoU er derfor et viktig verktøy innen fagområdet logistikk og materiellanskaffelser. Følgende liste viser noen områder hvor FoU kan benyttes:

- Forstå og vurdere betydningen av den teknologiske utviklingen for militære anvendelser
- Forstå sammenhengen mellom oppgaver, struktur og budsjett i langtidsplanarbeidet
- Scenarioutvikling
- Kostnadsberegninger
- Kapabilitetsbaserte analyser
- Funksjonelle studier
- Modellering og simulering
- Planlegging og støtte til militære operasjoner/operasjonsanalyse
- Støtte til øvelser/trening og spill

- Teknisk og operativ evaluering
- Risikoreducerende studier knyttet til konseptfasen og definisjonsfasen.

VEDLEGG

A. Definisjoner

Administrative og forvaltningsmessige tjenester	Ytelser og leveranser for den daglige virksomheten innen personell- og organisasjonsforvaltning, økonomiforvaltning, materiellforvaltning, forpleiningstjeneste, adm. transporttjeneste, informasjonsforvaltning, vakt-/sikringstjeneste og EBA-tjenester. Se også støttevirksomhet.
Ammunisjon	Fellesbegrep for alle artikler inneholdende eksplosjonsfarlig stoff, samt tilhørende øvingsmateriell, som håndteres av forsvarssektoren. Denne definisjonen er sammenfallende med det sivile begrepet «eksplosiv vare».
Ansvar	Forpliktelse til å stå til rette for noe. F.eks. rett og plikt til å løse pålagte oppgaver innenfor gitte rammer.
Avhending	Innebærer at materiell eller fast eiendom overdras til andre enn statens egne etater.
Base	En lokalisering (fast eller midlertidig) hvorfra operasjoner springer ut i fra eller støttes, et område eller lokalisering som inneholder installasjoner som utfører logistikk eller annen støtte. I denne sammenheng utgjør base et samlebegrep over forsvarsetablisement tidligere kalt leir, garnison, festning, fort, stasjon osv.
Basedrift	Utførelse og koordinering av støttevirksomhet som må være tilgjengelig på basen for å understøtte virksomheten i fredstid, herunder utnyttelse av infrastruktur og øvrige fellesressurser på en fordelaktig måte.
Beredskap	Tilstand klar for strid eller vern.
Beredskapsbeholdning	Nærmere angitt beholdning av en forsyningsartikkel som bare kan benyttes i på forhånd angitte situasjoner.
Beredskapsklar	Angir hva som skal være på forberedt og på plass ved enheten i det daglige, slik at enheten er i stand til å gå fra beredskapsklar til <u>klar</u> i løpet av klartiden når ordre om styrkeoppbygging gis.
Bortsetting	Innebærer å overlate hele eller deler av en virksomhets funksjon(er) til en eller flere eksterne leverandører, som forpliktes til å levere avtalte ytelser tilbake.
Bruker	Organisasjonsenhet som har materiell tildelt og regnskapsført og/eller person/enhet som disponerer dette til daglig.
Brukeransvarlig (BA)	Den som er ansvarlig for å definere egen virksomhets operative behov, basert på overordnet planverk samt ivareta brukers krav til det materiell/EBA som skal fremskaffes.
Driftsmateriell	Hovedmateriell som ikke er strukturmateriell (KOP), og som disponeres ved avdeling. Anskaffes lokalt for egne budsjettmidler. Driftsmateriell kan være forsyningsartikkel. Rekvirering krever da godkjenning
Effektmål	Effektmål angir den effekt prosjektet vil ha for brukerne av kapasiteten når den er på plass, og er ofte uttrykt i form av kapasitet, regularitet, tidsbesparelse osv.
Eierskapsforvaltning	Ivareta eier sine krav til materiell og den kapasitet det skal gi, i hele materiellets levetid, innen rammen av tildelte ressurser og gjeldende regelverk.
Eksplosivrydding	All tjeneste i forbindelse med leting, merking, rapportering, fjerning eller tilintetgjøring av blindgjengere og annen ammunisjon som må fjernes fra skytefelt eller områder utenfor skytefelt. Fjerning/tilintetgjøring av improviserte eksplosive innretninger er å betrakte som eksplosivrydding. Tilintetgjøring av kassert/utrangert ammunisjon betraktes ikke som eksplosivrydding.

Fagmyndighet	Myndighet som fastsetter krav og angir faglige rammer innen et gitt virksomhetsområde for hele forsvarssektoren. Dette innbefatter å initiere, godkjenne, ivareta, beslutte, sertifisere, autorisere og kontrollere faglige forhold, samt gi pålegg ved avvik.
Fagmyndighet materiell	Fagmyndighet for alt materiell i forsvarssektoren.
Forsterkende logistikk	Kapasiteter/ moduler satt sammen fra grunnorganisasjonens ressurser, øremerket for innsats/ operasjoner til forsterkning av innsatsorganisasjonens organiske og CSS enheter.
Forsyningsberedskap	Evnen til å gjøre den nødvendige mengde forsyninger tilgjengelig slik at besluttet styrkestruktur kan styrkeoppbygges og understøttes innenfor fastsatte klartider.
Forsyningsregulering	Den virksomhet og kontroll som er nødvendig for å sikre at tilstrekkelige mengder materiell er lagret på slike steder og i slike mengder at de operative behov dekkes og at etterforsyning kan gjennomføres på en kosteffektiv måte.
Forsyningsreserve	Den beholdning av materiell hvis rolle er å dekke behovet for understøttelse av operasjoner ved utbrudd av krise eller væpnet konflikt inntil nødvendig produksjonsapparat og forsyningslinjer er tilstrekkelig etablert. Forsyningsreserven er den til enhver tid gjeldende materiellbeholdning, når omfanget av beredskapsbeholdninger er fratrukket.
Forsyningsrisiko	Beregnet sannsynlighet for forsyningssvikt i aktuelle operative situasjoner.
Forsyningssvikt	Svikt i etterforsyningen for eksempel som følge av sviktende tilbud i leverandørmarkedet, brudd i forsynings- og kommunikasjonsakser, svikt i materiellstyringssystemene, eller etterspørselssjokk på grunn av unormal økning i etterspørsel som overgår tilgjengelig produksjonskapasitet.
Forvalte	Styre, administrere, rettlede, anvende, ta vare på, utvikle og avvikle. Brukes gjerne som en overbygning over ulike oppgaver innenfor et funksjonsområde.
Forvaltningsmyndighet	Myndighet til å ivareta materiell- og EBA-forvaltning innen hele eller tildelt område av den totale materiell- og EBA-porteføljen i forsvarssektoren. Forvaltningsmyndigheten skal delegeres så langt som hensiktsmessig. En sentral del av forvaltningsmyndigheten er å ivareta materiell og EBA iht fagmyndighetens krav.
Forvaltningsorgan	Alle organer som har som hovedoppgave å treffe eller forberede myndighetsvedtak. Med forvaltningsorganer i denne sammenheng menes etater direkte underlagt FD, som på delegasjon fra FD utøver forvaltningsmyndighet. Dette omfatter: <ul style="list-style-type: none"> - Forsvaret - Forsvarsmateriell (FMA) - Forsvarsbygg (FB) - Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) - Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).
Flernasjonalt logistikk	Omfatter en rekke initiativ som har til hensikt å optimere logistikkstøtten på alle områder som ikke er rent nasjonale. Gjennomføres blant annet ved etablering av Multinational Integrated Logistic Units (MILU), "Role Specialization" og "lead nation"-prinsipper gjennom bi- og multilaterale avtaler.
Horisontal samhandel	Horisontal samhandel beskriver forholdet mellom oppdragsgiver og interne leverandører av varer og tjenester. Oppdragsgiver bestiller og mottar varer og tjenester som belastes eget budsjett. Gjennom dette synliggjøres ressursbruken for begge parter.
Integrert logistikkstøtte (ILS)	Skal sørge for at materiell prosjekteres, anskaffes, tilrettelegges for drift, brukes og behandles, vedlikeholdes, forsynes, lagres og utfases slik at krav til ytelse og driftssikkerhet tilfredsstilles på en kosteffektiv måte.

Kassasjon	Beslutning om at materiell eller fast eiendom, som er nedslitt eller skadet og ikke lar seg reparere uten uforholdsmessig/forholdsmessig store påkostninger, skal tas ut av bruk.
Klar	Beskriver tilstanden hvor en enhet har møtt operative krav og er fylt opp iht. KOP. Personellet innehar nødvendig kompetanse iht. operative krav og KOP for enheten.
Klartid	Den tiden som medgår for enhet fra ordre til om styrkeoppbygging gis til enheten er <u>klar</u> iht. operative krav ved fredsbasen og DIF-sjef melder <u>klar</u> til FSJ. Deployering til et operasjonsområde inngår ikke i klartiden.
Konkurransesutsetting	Innebærer å invitere interne og eksterne leverandører (offentlige eller private) til å konkurrere om å levere definerte ytelser. Denne konkurransen kan medføre bortsetting, men kan også resultere i at virksomheten beholdes internt
Koordinerende myndighet	Koordinerende myndighet er den myndighet som er overført til en sjef, eller en annen enkeltperson, med tillagt ansvar å koordinere spesifikke funksjoner eller gjøremål uten konsultasjon med overordnet nivå. Dette innebærer myndighet til å kreve rådslagning mellom de involverte parter eller deres representanter, men ikke myndighet til å fremtvinge en felles beslutning. I tilfelle uenighet mellom de involverte parter, skal vedkommende sjef forsøke å oppnå enighet. Lykkes ikke det, skal saken legges frem for relevant myndighet.
Komplett operativ organisasjonsplan (KOP)	En beskrivelse av avdelinger i Forsvarets som har oppgaver i krise/krig. Beskrivelsen omfatter detaljering av operative krav, organisasjonsstruktur, stillinger, materiell/hjemler samt økonomi- og logistikkdata.
Kontraktør	Etter kontrakt påtar seg å utføre en spesifikk oppdrag for levering av varer og/eller tjenester.
Logistikk	Den virksomheten som planlegger og gjennomfører forflytning og understøttelse av militære styrker, herunder: <ul style="list-style-type: none"> - Design og utvikling, planlegging, fremskaffelse, lagring, fordeling, distribusjon, vedlikehold, evakuering og avhending av materiell og forsyninger - Transport av personell - Anskaffelse, konstruksjon, vedlikehold, drift og avhending av bygg og anlegg - Anskaffelse eller levering av støttevirksomhet - Inngåelse og oppfølging av kontrakter med sivile leverandører - Sanitets- og veterinærtjenester.
Logistikkbase (ofte forkortet Log base)	Geografisk angivelse av den forsterkende logistikken når etablert nasjonalt eller internasjonalt. Kan være lokalisert sammen med avdelingens organiske ressurser (CSS) i en felles base i operasjonsområde, i en felles base med øvrige deltagende nasjoners logistikkressurser (flernasjonalt logistikk), eller i en selvstendig base utenfor operasjonsområdet avhengig av operasjonen art, logistiske situasjon og trusselvurdering. Betegnelsen brukes når logistikk-modulene er sammensatt etter oppdragets art, og samtrent for oppdragsløsning.
Logistikkberedskap	Effekten av planlegging, organisering og aktiviteter som gjennomføres på forhånd for å sikre at viktige logistikkressurser er tilgjengelige i samsvar med operative krav til styrkeoppbygging og utholdenhet i operasjoner.
Materiell	Fellesbetegnelse for strukturer, systemer og hovedgjenstander med underliggende, komponenter, nettverk, programvare mv.
Materiellansvar	Forhold som er til stede for personell som i kraft av sin tjenestestilling, instruks eller ordre er forpliktet til å bruke, å ta vare på og å forvalte materiell og offentlig eiendom eller interesser.

Materiellbeholdning	Uttrykk for den samlede mengde materiell som er eiet av etaten, både materiell som er disponert til daglig bruk og materiell som er fremskaffet og lagret i og utenfor etatens organisasjon. Materiellbeholdningen omfatter også bindende kontrakter om etterforsyning fra reserverte beholdninger som forvaltes av sivile leverandører eller andre nasjoner.
Materiellberedskap	Evnen til å gjøre den nødvendige mengde materiell tilgjengelig i operativ teknisk stand slik at besluttet styrkestruktur kan styrkeoppbygges innenfor fastsatte klartider.
Materielldriftsplan (MDP)	Et referansedokument som samler forutsetninger, beslutninger og relevant informasjon om hvordan materiell skal forvaltes i levetiden.
Materiellhjemmelsgrunnlag	Et materiellhjemmelsgrunnlag fastsetter hva en avdeling skal ha av materiell. For enheter som inngår i Forsvarets operative struktur fremgår dette av KOP. En materiellhjemmel er retten til å disponere Forsvarets materiell vederlagsfritt. Summen av materiellhjemmelsgrunnlagene forteller hva Forsvaret samlet skal ha av materiell.
Materiellforvaltning	Den del av logistikkvirksomheten som omhandler planlegging og utøvende virksomhet i forbindelse med anskaffelse, etterforsyning, lagring, distribusjon, bruk, vedlikehold, endring og utfasing av materiell og materiellsystemer.
Materielle kapasiteter	Alle typer våpen, kjøretøy og fartøy, samt personlig utrustning og bekledning, sanitetsmateriell, ammunisjon, IKT-materiell og dataprogramvare, samt sikkerhetsgraderte materiellanskaffelser (ikke uttømmende)
Materiellinvestering	Investering i materiell (som har til hensikt å bedre en organisasjons virksomhetsutøvelse).
Materiellsikkerhet	At materiellet er konstruert og innrettet slik at personell er vernet mot skader på liv og helse ved bruken av det, herunder ulykker, belastningsskader og påvirkninger som kan utvikle helseskader på lang sikt. Se sikkerhet.
Materiellsystem	Flere typer materiell satt sammen i et system. Et materiellsystem tar utgangspunkt i følgende oppbyggingstrinn – artikkel, del, komponent, hovedgjenstand, hovedmateriell, system.
Myndighet	Fullmakt, rett og plikt til å stille krav, beslutte, sette i verk vedtak/beslutninger, kontrollere og håndheve gjeldende lover, forskrifter og regelverk innen et gitt ansvarsområde.
Offentlig-privat partnerskap (OPP)	OPP i forsvarssektoren innebærer konkurranseutsetting og omfatter bortsetting, partnering og offentlig privat samarbeid (OPS).
Offentlig-privat samarbeid (OPS)	En samarbeidsform der privat leverandør finansierer størstedelen av en utbygging eller materielleveranse og stiller sitt produkt til rådighet for det offentlige mot leie i et visst antall år.
Operativ evne	Evnen til å løse sine oppgaver, herunder planforberedelser og beredskap. En funksjon av styrkenes evner og kapasiteter, tilgjengelighet, deployerbarhet og utholdenhet. (ref. FFOD)
Operativ logistikk	En samling av midler, ressurser, organisasjoner og prosesser som deler et felles mål om å vedlikeholde kampanjer og militære operasjoner. Omfatter primært forsyningstjenester, vedlikeholdstjenester, transporttjenester og basetjenester.
Operativt forsyningsopplegg	Den besluttede mengde forsyninger som en styrkestruktur skal deployere med i en bestemt operasjon. Mengden forsyninger angis normalt i antall Standard Days of Supply (SDOS) og fastsettes av operativ myndighet.
Oppgave	Gjøremål/aktiviteter for å ivareta tildelt ansvar.
Organisk logistikk	Logistikkressurser (materiell og personell) som inngår som en organisatorisk del av avdeling eller fartøy med en definert innsatsrolle. Omfatter normalt ressurser fra avdelingens stabskompani, og kan forsterkes med enheter fra nest høyere nivå (CSS).

Overtakelsesforretning	Formel ansvarsoverdragelse som normalt skjer ved signering av en overtagelsesprotokoll.
Overordnet premissgiver	Forvaltningsorgan som innen et spesifikt fagfelt eller område har direktivrett og/eller ivaretar forvaltningsmyndighet for hele eller deler av forsvarssektoren.
Partnering	Begrepet betegner ulike typer gjensidig forpliktende, langsiktige avtaler mellom to eller flere parter hvor integrerte samarbeidsformer ofte anvendes og hvor finansieringen i sin helhet eller i all hovedsak forestås av den offentlige part. Dette gjelder både investerings- og driftsfasen, selv om leverandøren til en viss grad vil kunne skyte inn egeninnsats/-kapital i en eller begge av disse faser.
Primærvirksomhet	Organisasjonsledd og virksomheter innen Forsvaret som gjennom utøvelse av roller er direkte knyttet opp til å løse Forsvarets oppgaver slik de er definert av Stortinget. Primærvirksomhet får sine oppdrag og midler gjennom vertikal styring. Primærvirksomhetens rolle er å planlegge og gjennomføre operasjoner og produsere stridsklare styrker.
Prosessansvarlig	Prosessansvarlig skal påse at prosessen gjennomføres i samsvar med godkjent prosess.
Prosesseier	Prosesseier godkjenner prosessen og har myndighet til å beslutte endringer og/eller avvik av godkjent prosess.
Prosessleder	Prosessleder leder arbeidet i henhold til den godkjente prosessen. Prosessleder skal planlegge og gjennomføre arbeidet i tråd med godkjent prosess, og har resultatansvaret for sluttproduktet av prosessen.
Prosjektansvarlig (PA)	Prosjektansvarlig (PA) skal planlegge og fremskaffe materiell eller EBA gjennom investeringsprosjekter etter oppdrag og retningslinjer fra PE.
Prosjekteier (PE)	Prosjekteier (PE) er prosjektets oppdragsgiver. PE har ansvar for initiering, planlegging og gjennomføring av investeringsprosjektene.
Resultatmål	Resultatmål beskriver hva som skal være oppnådd når prosjektet skal være ferdig og hvor mye prosjektet kan koste (tid, kostnad og ytelse).
Samfunns mål	Samfunns mål uttrykker en ønsket fremtidig tilstand for samfunnet som helhet. Samfunns mål er gjerne politisk fastsatt og ofte formulert på et overordnet nivå.
Sanering	Planmessig nedtrapping/reduksjon av materiellbeholdninger.
Sensitivt materiell	Materiell som på grunn av sin egenart er gitt egne skjerpede retningslinjer og direktiver
Sikkerhet	Fravær av forhold som kan føre til uønskede hendelser. Sikkerhetsbegrepet deles inn i operativ sikkerhet, materiellsikkerhet, miljøvern, personlig sikkerhet og sikkerhetstjeneste (forebyggende sikkerhetstjeneste - security).
Strukturelement	Et organisasjonsledd uansett nivå, størrelse eller kapasitet som selvstendig operativ enhet. Et SE kobles sammen med andre SE på høyere og/eller lavere nivå til en organisasjonsstruktur. Et SE kan for eksempel være et lag, seksjon, tropp, skvadron, et fartøy eller en divisjon. Et SE er et hjemmelsgrunnlag, og består av kapasitetsbeskrivelser, stillinger med tilhørende stillingsbeskrivelse, materiellhjemler, økonomistruktur og lagerstruktur med logistikkrelasjoner.
Strukturmateriell	Systemer/hovedmateriell som inngår i forsvarsgrenenes struktur og som er hjemlet i KOP
Styrkeproduksjon	Den totale prosess og aktivitet som bidrar til å stille styrker klare til innsats og omfatter utdanning og øvelse, personellforvaltning, utvikling av taktikk, organisering av styrker og fremskaffelse av materiell. Begrepet omfatter altså all aktivitet som går forut for anvendelsen av styrkene, og som bidrar til at de kan løse de oppdrag som pålegges.
Støttende logistikk	Støttende logistikk er de elementene som normalt støtter Forsvaret i

	avdelingenes hjemmebaser i Norge, og som håndterer den nasjonale støtten til logbasene fra Norge ved utenlandsdeployeringer.
Støttevirksomhet	Støttevirksomhet er organisasjonsledd og virksomheter innen Forsvaret som gjennom utøvelse av sin rolle leverer produkter som skal bidra til at primærvirksomheten når sine mål.
Taktisk nivå	Ansvar for deployering lokalt og benyttelse av taktiske enheter/avdelinger for å bidra til å oppnå de målsettinger det operasjonelle nivået har satt for den militære operasjonen som helhet.
Teknisk og forvaltningsmessig godkjenning	Fagmyndighet sin erklæring om at anskaffet materiell og/eller endret konfigurasjon er i samsvar med lov, forskrift og regelverk.
Transportberedskap	Evnen til å gjøre den nødvendige transportkapasitet tilgjengelig slik at besluttet styrkestruktur kan gjennomføre styrkeoppbygging innenfor fastsatte klartider, og eventuelt for å gjennomføre hurtig deployering til aktuelle operasjonsområder.
Utfasing	Er et samlebegrep som omfatter prosessene knyttet til utrangering sanering, kassasjon og avhending.
Utholdenhet	Evnen en styrke har til å vedlikeholde det nødvendige nivået av stridsdyktighet i det tidsrommet som er påkrevet for at den skal nå sine mål (AAP-6)
Utrangering	Beslutning om at brukbart materiell eller fast eiendom skal gå ut av bruk fordi de ikke lenger er egnet til sitt opprinnelige formål eller fordi behov ikke lenger er tilstede.
Vedlikeholds- og forsyningsstudie (VFS)	En organisert og systematisk analyse av et materiellsystems vedlikeholdsegenskaper og de behov som er knyttet til vedlikehold og forsyning av systemet.
Vertikal styring	Vertikal styring knytter seg til forholdet mellom foresatt og undergitt. Denne styringen reguleres gjennom styringsdialogen; foresatt gir oppdrag med tilhørende resultatmål som gjennom utarbeidelse av virksomhetsplan og budsjett blir en forpliktende avtale for begge parter.
Ytelsesbasert logistikk	En langsiktig og omfattende avtale med en eller flere industripartnere om understøttelse og vedlikehold av et materiellsystem. Kontrakten knyttes til Forsvarets behov for å holde et system på et definert operativt nivå.

B. Referanser og lenker

- Anskaffelsesregelverket for Forsvaret (ARF), FD 25. oktober 2013.
- Evne til innsats – Strategisk konsept for Forsvaret, FD 2009.
- Støtte og samarbeid - En beskrivelse av totalforsvaret i dag, FD og JBD april 2015.
- Forskrift om militær luftfartsmyndighet, FD 13 februar 2015
- Forskrift om unntak fra bestemmelser i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) for skip som tilhører Forsvaret eller som benyttes i dets tjeneste, FD 1. juli 2007
- Rammer for etablering av ny etat for materiellinvestering og materiellforvaltning, FD 4. september 2015.
- FDs retningslinjer for materiellforvaltning i forsvarssektoren, FD desember 2015.
- FDs retningslinjer for tjenestefeltet eiendommer, bygg og anlegg, FD januar 2010.
- FDs retningslinjer for materiellfremskaffelser i forsvarssektoren, FD desember 2015.
- FDs Instruks om forhandling, inngåelse, endring og oppsigelse av totalforsvarsavtaler og internasjonale forvaltningsavtaler på forsvarsområdet, FD 1. mars 2009.
- Konsept for offentlig privat partnerskap (OPP) i forsvarssektoren, FD februar 2005.
- FDs Instruks for økonomi- og virksomhetsstyring i forsvarssektoren, FD 8.mai 2015.
- Meld. St. 9 (2015-2016) Nasjonal forsvarsindustriell strategi.
- Forsvarets fellesoperative doktrine, Forsvaret 2014.
- Konsept for logistikk i Forsvaret, Forsvaret mai 2013.
- Policy for vurdering av kjernevirksomhet, Forsvaret juni 2013.
- NORDEFECO - Hjemmeside: www.nordefco.org
- NATO hjemmeside: www.nato.int
- NATO Logistics Handbook.
- NATO Support and Procurement Agency, NSPA hjemmeside: www.nspa.nato.int
- European Defence Agency, EDA hjemmeside: www.eda.europa.eu

C. Sivile myndigheters ansvarsområder innen beredskapsplanlegging

Nedenfor er en «kortversjon» av de ulike departementer med relevante underlagte etaters ansvar knyttet til en del sentrale programområder som har et grensesnitt mot logistikk. Utfyllende informasjon er gitt i «Støtte og samarbeid - En beskrivelse av totalforsvaret i dag, FD og JBD april 2015».

Departement	Sentrale områder	Innhold	Relevante underlagte etater
Justis- og beredskapsdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Samordning - Sivilforsvaret - Politi 	<ul style="list-style-type: none"> - Samordning av sivilt beredskapsarbeid - Tilsyn med beredskapsarbeid - Forebyggende sikkerhet i sivil sektor - Redningstjeneste - Politi - Sivilforsvar 	<ul style="list-style-type: none"> - Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap - Politidirektoratet
Nærings- og fiskeridepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Matvaretilgang - Skipsfart - Industri og varehandel - Bygg og anlegg - Varekrigsforsikring - Havneberedskapen - Oljevernberedskap 	<ul style="list-style-type: none"> - Sikre forsyninger av matvarer, bygg- og anleggstjenester, bygg- og anleggs-maskiner, transporttjenester, skipskapasitet. - Beredskapsplanlegging for den sivile bygg- og anleggsbransje (BA-ledelsen) - Norsk transportberedskap for skip (NORTRASHIP-ledelsen) - Forebyggende sjøsikkerhet, oljevernberedskap, terrorberedskap i havner 	<ul style="list-style-type: none"> - Kystverket - Kystdirektoratet
Samferdselsdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Samferdsel 	<ul style="list-style-type: none"> - Veitransport, jernbanetransport, lufttransport, post og telekommunikasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - Post- og teletilsynet
Helse- og omsorgsdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Helse og sosiale tjenester 	<ul style="list-style-type: none"> - Smittevern, helsehjelp, sosial- og omsorgstjenester, tverrsektoriell koordinering av beredskap ved atomhendelser 	<ul style="list-style-type: none"> - Helsedirektoratet - Statens strålevern - Nasjonalt folkehelseinstitutt
Olje- og energidepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Kraftforsyning - Vannressurser - Leveringssikkerhet fra norsk kontinentalsokkel 	<ul style="list-style-type: none"> - Petroleumsvirksomheten på norsk sokkel, beredskapsforsyning av drivstoffer, elektrisk kraft, og energibærere som ved, torv, flis, oljeprodukter, gass, kull og koks, vannressurser 	<ul style="list-style-type: none"> - Oljedirektoratet - Norges vassdrags- og energidirektorat
Landbruks- og matdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Næringsmidler 	<ul style="list-style-type: none"> - Sikre landbruksbaserte produksjonsressurser - Matproduksjon 	<ul style="list-style-type: none"> - Mattilsynet
Arbeids- og sosialdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeidskraft 	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeidskraft - NAV, herunder trygd - Sikkerhet, beredskap og arbeidsmiljø i petroleumsvirksomheten, herunder tilsyn 	<ul style="list-style-type: none"> - Petroleumstilsynet
Finansdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Bank- og pengevesen - Toll 	<ul style="list-style-type: none"> - Sikre betalingsformidlingen 	<ul style="list-style-type: none"> - Toll- og avgiftsdirektoratet
Kulturdepartementet	<ul style="list-style-type: none"> - Informasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - Radio/TV, presse 	